

IZVEŠTAJ O ISTRAŽIVANJU POTREBA MLADIH U OBLASTI LIČNOG I SOCIJALNOG RAZVOJA

Apstrakt

- Uzorak čine učenici koji pohađaju srednju školu, uz gotovo uravnoteženu rodnu strukturu i dominaciju uzrasta 16 i 17 godina.
- Kao najstabilnije oblasti života mladi procenjuju porodične odnose, vršnjačke odnose i osećaj pripadnosti, dok su najslabije ocenili motivaciju za školu/učenje, organizaciju vremena i način nošenja sa stresom.
- Najizraženije razvojne potrebe mladih odnose se na bolju organizaciju vremena, više motivacije, planiranje karijere, kontrolu stresa i jačanje samopouzdanja.
- Kao najprivlačnije teme za radionice su planiranje karijere i budućnosti, mentalno zdravlje i briga o sebi, suočavanje sa stresom i zdravi partnerski/vršnjački odnosi.
- Mladi najviše preferiraju sportske i timske aktivnosti, radionice u manjim grupama i razgovore/diskusije, dok klasična predavanja i tribine imaju najmanju privlačnost.
- Za uspeh budućih aktivnosti presudni su: opuštena atmosfera, odsustvo osude, relevantna tema, dobra dinamika rada, termini posle nastave i informisanje prvenstveno preko Instagrama i škole.

Uvod

Istraživanje potreba mladih u oblasti ličnog i socijalnog razvoja sprovedeno je sa namerom da se iz perspektive samih mladih sagledaju njihovi svakodnevni izazovi, razvojne potrebe i očekivanja od programa podrške u lokalnoj zajednici. U uslovima u kojima se aktivnosti za mlade često planiraju na osnovu opštih pretpostavki, iskustva odraslih ili ograničenih uvida iz pojedinačnih kontakata sa učenicima, ovakvo istraživanje ima posebnu vrednost jer omogućava da se odluke zasnivaju na podacima koje su neposredno izneli sami mladi.

Lični i socijalni razvoj mladih obuhvata više međusobno povezanih oblasti: samopouzdanje, emocionalnu pismenost, odnose sa vršnjacima i odraslima, upravljanje stresom, organizaciju vremena, donošenje odluka, motivaciju za školu i planiranje budućnosti. Sve ove dimenzije utiču ne samo na subjektivni doživljaj kvaliteta života, već i na spremnost mladih da uče, učestvuju, preuzimaju odgovornost, traže pomoć kada im je potrebna i aktivno se uključuju u život škole i zajednice.

U lokalnom kontekstu opštine Požega ovakvi nalazi mogu imati neposrednu praktičnu primenu. Rezultati ne govore samo o tome koje teme mladi prepoznaju kao važne, već i o tome kako žele da im se pristupi: u kom formatu, u kojoj atmosferi, u kom terminu, na kojim mestima i kojim kanalima komunikacije. Time istraživanje prevazilazi nivo opšte dijagnostike i postaje osnova za kreiranje stvarnih, primenljivih i mladima prilagođenih aktivnosti.

Posebna vrednost ovog izveštaja jeste u tome što ne zadržava fokus samo na zbirnim pokazateljima, već daje detaljnu analizu svakog pitanja iz upitnika. Takav pristup omogućava da se nijedan segment iskustva mladih ne izgubi u opštem pregledu: od osnovne strukture uzorka, preko procena zadovoljstva i učestalosti problema, do otvorenih komentara koji otkrivaju nijanse iza brojki.

Ciljevi istraživanja

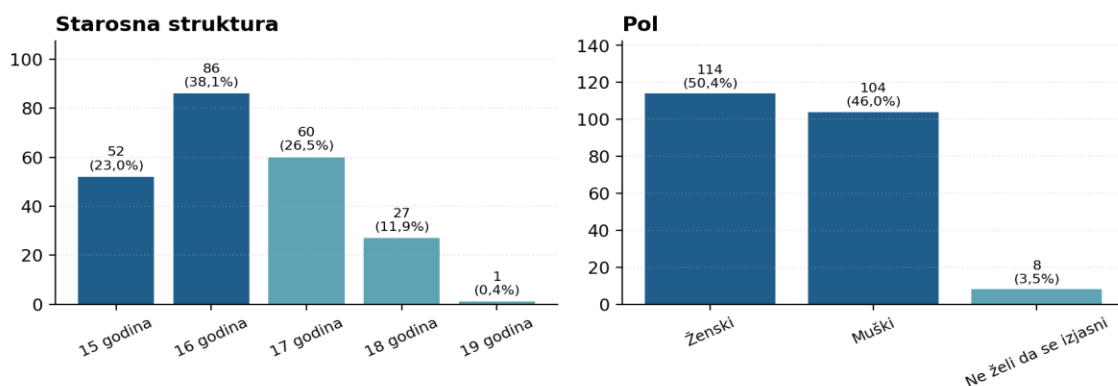
- identifikovati ključne potrebe mladih u oblasti ličnog i socijalnog razvoja;
- utvrditi koje oblasti života i funkcionisanja mladi procenjuju kao stabilne, a koje kao ranjive;
- prepoznati teme radionica i aktivnosti koje mlade najviše zanimaju i koje procenjuju kao korisne;
- razumeti koje oblike rada, termine, mesta i komunikacione kanale mladi preferiraju;
- sistematizovati komentare mladih kako bi se u buduće programe uključili i problemi koji se teže uočavaju kroz zatvorena pitanja.

Metodologija i ograničenja

Istraživanje je sprovedeno korišćenjem onlajn upitnika distribuiranog putem Google Forms platforme. U analizu je uključeno 226 odgovora mladih uzrasta od 15 do 19 godina sa teritorije opštine Požega. Upitnik je sadržao zatvorena, poluotvorena i otvorena pitanja, kao i više matrica procene.

Kvantitativni deo obrade zasniva se na deskriptivnoj statistici: broj odgovora, procentualno učešće pojedinih opcija i grupisanje odgovora u šire kategorije (na primer: pozitivne, neutralne i negativne procene; često/veoma često naspram retko/nikad).

Kvalitativni deo obrade zasniva se na tematskom pregledu otvorenih odgovora. Otvoreni komentari tretirani su kao izvor ilustrativnih obrazaca, prioriteta i poruka koje mladi sami ističu.

Grafikon 1. Starosna i rodna struktura uzorka

Analiza pojedinačnih ajtema

Pitanje 1 – Koliko imaš godina?

Odgovor	Broj	Udeo
15 godina	52	23,0%
16 godina	86	38,1%
17 godina	60	26,5%
18 godina	27	11,9%
19 godina	1	0,4%

Najveći deo uzorka čine šesnaestogodišnjaci (38,1%), zatim sedamnaestogodišnjaci (26,5%) i petnaestogodišnjaci (23,0%). Učešće osamnaestogodišnjaka je znatno manje (11,9%), dok je devetnaestogodišnjaka u uzorku samo jedan. To znači da rezultati pre svega odražavaju iskustva mladih koji se nalaze u sredini srednjoškolskog obrazovanja, odnosno u periodu kada su pitanja motivacije, organizacije vremena, vršnjačkih odnosa i planiranja budućnosti posebno izražena.

Pitanje 2 – Pol

Odgovor	Broj	Udeo
Ženski	114	50,4%
Muški	104	46,0%
Ne želim da se izjasnim	8	3,5%

Rodna struktura uzorka je gotovo uravnotežena: 50,4% ispitanika čine devojke, 46,0% mladići, dok 3,5% nije želelo da se izjasni. Ovakva raspodela je značajna za tumačenje nalaza, jer se rezultati ne mogu pripisati stavovima samo jedne grupe ispitanika.

Pitanje 3 – Status pohađanja škole

Odgovor	Broj	Udeo
Redovno pohađam srednju školu	224	99,1%
Vanredno pohađam srednju školu	0	0,0%
Ne pohađam srednju školu trenutno	0	0,0%
Povremeno dolazim	1	0,4%
Odem kad mogu	1	0,4%

Gotovo svi ispitanici (99,1%) redovno pohađaju srednju školu. To znači da je izveštaj pre svega relevantan za planiranje školskih i vanškolskih programa namenjenih učenicima koji su trenutno u formalnom obrazovanju.

Pitanje 4 – Da li se trenutno baviš nekom od sledećih aktivnosti?

Odgovor	Broj	Udeo
Sport	119	52,7%
Školske sekcije	56	24,8%
Kulturne / umetničke aktivnosti	27	11,9%
Volontiranje	8	3,5%
Ne bavi se ničim ponuđenim	27	11,9%

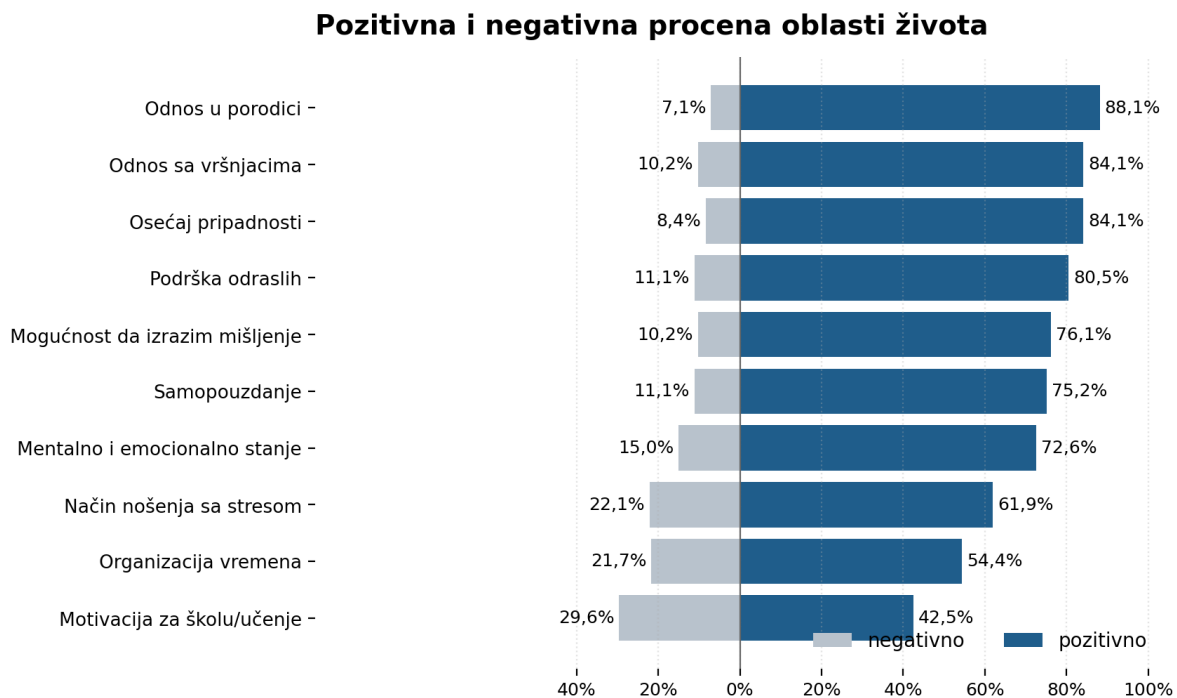
Među ponuđenim aktivnostima ubedljivo dominira sport – navodi ga 52,7% mladih. Slede školske sekcije (24,8%) i kulturne/umetničke aktivnosti (11,9%), dok je volontiranje veoma slabo zastupljeno (3,5%). Istovremeno, u otvorenim varijantama odgovora pojavljuje se i grupa mladih koja navodi da se ne bavi ničim od ponuđenog. *Nalaz ukazuje na dva važna pravca za rad: s jedne strane, fizička i timska dinamika već predstavlja prirodan kanal uključivanja mladih, a s druge strane postoji prostor da se ponude pristupačniji ulazi u kulturne, volonterske i razvojne programe.*

Pitanje 5 – Koliko si u poslednjih šest meseci zadovoljan/na sledećim oblastima života?

Stavka	Nezadovoljstvo	Neutralno	Zadovoljstvo
Odnos sa vršnjacima	23 (10,2%)	21 (9,3%)	190 (84,1%)
Odnos u porodici	16 (7,1%)	14 (6,2%)	199 (88,1%)
Samopouzdanje	25 (11,1%)	34 (15,0%)	170 (75,2%)
Nošenje sa stresom	50 (22,1%)	40 (17,7%)	140 (61,9%)
Mogućnost da izrazim mišljenje	23 (10,2%)	32 (14,2%)	172 (76,1%)
Organizacija vremena	49 (21,7%)	56 (24,8%)	123 (54,4%)
Motivacija za školu/učenje	67 (29,6%)	65 (28,8%)	96 (42,5%)
Mentalno i emocionalno stanje	34 (15,0%)	30 (13,3%)	164 (72,6%)
Osećaj pripadnosti u društvu	19 (8,4%)	18 (8,0%)	190 (84,1%)
Podrška odraslih	25 (11,1%)	21 (9,3%)	182 (80,5%)

Najviši nivo zadovoljstva mladi iskazuju odnosom u porodici (88,1% zadovoljnih ili veoma zadovoljnih), odnosom sa vršnjacima (84,1%), osećajem pripadnosti u društvu (84,1%) i podrškom odraslih (80,5%). To govori da većina mladih opaža svoju neposrednu socijalnu mrežu kao relativno stabilnu i podržavajuću.

Nasuprot tome, najranjivije oblasti su motivacija za školu/učenje – gde je zadovoljstvo iskazalo samo 42,5% ispitanika – i organizacija vremena, gde je zadovoljno 54,4%. Takođe, način nošenja sa stresom ima slabiji rezultat od većine drugih oblasti (61,9% pozitivnih procena). *Ovi nalazi pokazuju da mladi pre svega prepoznaju probleme u svakodnevnom funkcionisanju: održavanju radne motivacije, upravljanju obavezama i suočavanju sa pritiskom.*

Grafikon 2. Procena zadovoljstva ključnim oblastima života

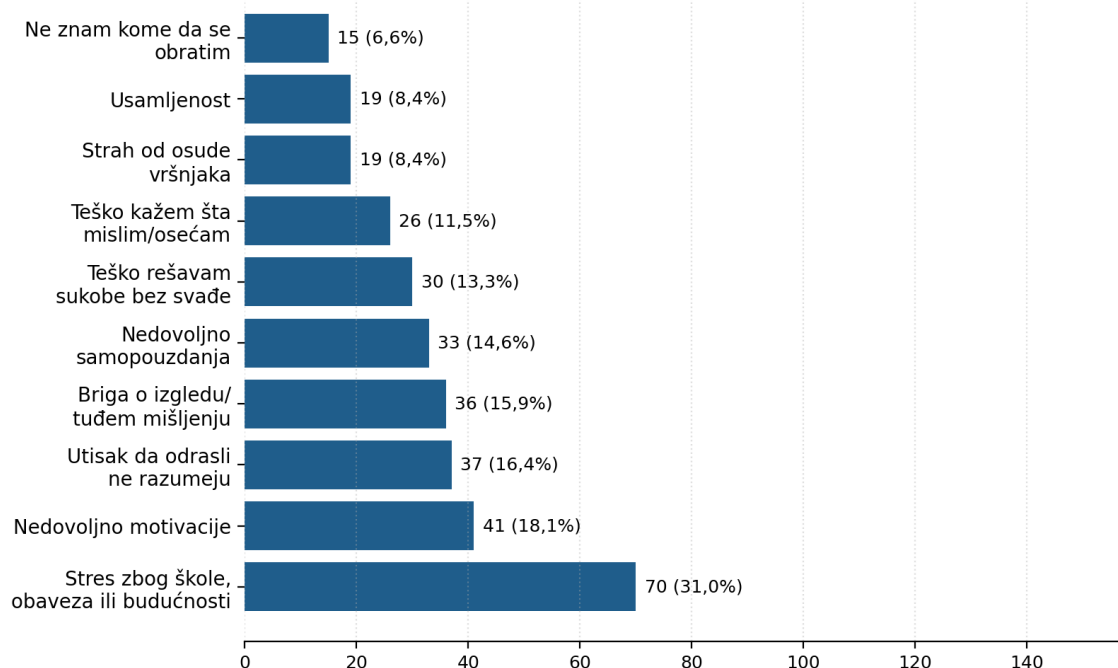
Pitanje 6 – Koliko često se suočavaš sa sledećim situacijama?

Stavka	Nikad/retko	Ponekad	Često/veoma često
Stres zbog škole, obaveza ili budućnosti	93 (41,2%)	67 (29,6%)	70 (31,0%)
Nedostatak samopouzdanja	148 (65,5%)	48 (21,2%)	33 (14,6%)
Teškoća da kažem šta mislim ili osećam	155 (68,6%)	47 (20,8%)	26 (11,5%)
Utisak da me odrasli ne razumeju	134 (59,3%)	56 (24,8%)	37 (16,4%)
Teško rešavam sukobe bez svađe	157 (69,5%)	42 (18,6%)	30 (13,3%)
Plašim se osude vršnjaka	173 (76,5%)	36 (15,9%)	19 (8,4%)
Nedostatak motivacije	135 (59,7%)	51 (22,6%)	41 (18,1%)
Osećam usamljenost	177 (78,3%)	34 (15,0%)	19 (8,4%)
Brine me izgled ili mišljenje drugih	149 (65,9%)	44 (19,5%)	36 (15,9%)
Ne znam kome da se obratim kada imam problem	195 (86,3%)	17 (7,5%)	15 (6,6%)

Mladi navode da im je najizraženiji problem stres zbog škole, obaveza ili budućnosti: 31,0% ispitanika navodi da ga doživljava često ili veoma često, a dodatnih 29,6% povremeno. To znači da je tema stresa praktično relevantna za većinu mladih, iako nije nužno jednako intenzivna kod svih.

Drugi vidljivi problemi odnose se na nedostatak motivacije (18,1% često/veoma često), utisak da odrasli ne razumeju mlade (16,4%) i zabrinutost za lični izgled ili mišljenje drugih (15,9%). Sa druge strane, ohrabrujuće je da većina mladih navodi da retko ili nikad ne oseća usamljenost, retko se plaši osude vršnjaka i uglavnom zna kome da se obrati kada ima problem. *To pokazuje da se ranjivost više ogleda u pritisku i unutrašnjoj regulaciji nego u socijalnoj izolaciji.*

Situacije sa kojima se mladi često ili veoma često suočavaju

Grafikon 3. Najčešći izazovi sa kojima se mladi suočavaju

Pitanje 7 – Kada razmišljaš o svom ličnom razvoju, šta ti je trenutno najpotrebnije?

Odgovor	Broj	Udeo
Više samopouzdanja	69	30,5%
Bolja komunikacija sa drugima	38	16,8%
Kontrola stresa i pritiska	75	33,2%
Bolje razumevanje sopstvenih emocija	45	19,9%
Podrška u donošenju odluka	38	16,8%
Razvijanje odgovornosti i samostalnosti	46	20,4%
Bolja organizacija vremena	104	46,0%
Više motivacije	79	35,0%
Podrška u odnosima sa vršnjacima	17	7,5%

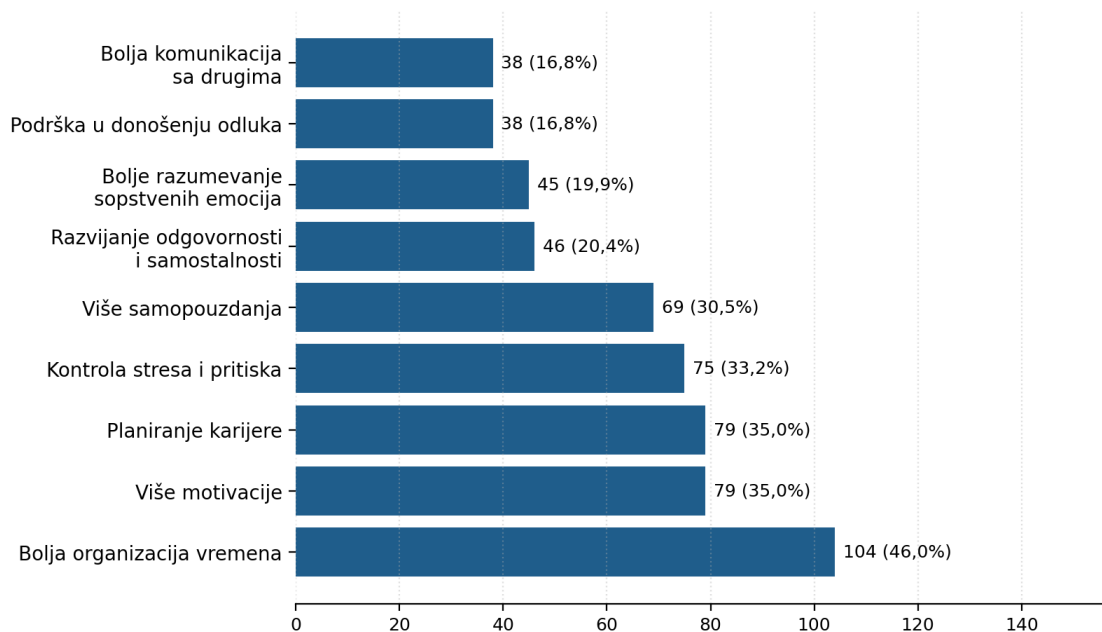
Odgovor	Broj	Udeo
Podrška u odnosima sa roditeljima/odraslima	18	8,0%
Planiranje karijere	79	35,0%
Nešto drugo	54	23,9%

*Napomena: pitanje je bilo višestrukog izbora; procenti ne daju zbir od 100%.

Kao najizraženiju potrebu mladi navode bolju organizaciju vremena (46,0%). Slede više motivacije i planiranje karijere (po 35,0%), kontrola stresa i pritiska (33,2%) i više samopouzdanja (30,5%). *Ovakav raspored pokazuje da su mladima najvažnije veštine koje im pomažu da se snađu u svakodnevnom funkcionisanju i da jasnije planiraju naredne korake.*

Relativno mali procenat odgovora odnosi se na podršku u odnosima sa vršnjacima (7,5%) i roditeljima/odraslima (8,0%). To ne znači da takvi problemi ne postoje, već da ih mladi u ovom trenutku manje vide kao prvi prioritet u odnosu na motivaciju, vreme, stres i budućnost.

Najizraženije potrebe za ličnim razvojem (do 3 odgovora)

Grafikon 4. Najizraženije razvojne potrebe mladih

Pitanje 8 – Šta ti najviše otežava lični i socijalni razvoj?

Ovo pitanje je otvorenog tipa. Među odgovorima se sadržinski jasno izdvajaju sledeće teme: manjak motivacije, stres i pritisak, loša organizacija vremena, manjak samopouzdanja, teškoće u komunikaciji i odnosima sa drugima, kao i pojedini lični i porodični problemi.

Neki od komentara mladih

- “Verovatno nedostatak motivacije za učenje.”
- “Loša organizacija vremena i obaveza.”
- “Otežava mi to što imam lošu komunikaciju sa ljudima.”
- “Pritisak i stres.”
- “Tatina smrt.”

Kvalitativni odgovori dopunjuju zatvorena pitanja na važan način: iza opštih kategorija poput motivacije ili stresa često stoje vrlo konkretna iskustva – strah od greške, osećaj pritiska okoline, neusklađenost sopstvenih potreba sa očekivanjima drugih i porodične okolnosti. *Za planiranje programa ovo znači da radionice ne treba da ostanu samo na opštem savetodavnom nivou, već da mladima ponude konkretne alate, bezbedan prostor i mogućnost individualne podrške kada je potrebna.*

Pitanje 9 – Oceni koliko bi ti bile korisne sledeće teme radionica

Stavka	Malo / nimalo korisno	Neodlučan/na	Korisno / veoma korisno
Jačanje samopouzdanja	127 (56,2%)	32 (14,2%)	76 (33,6%)
Razumevanje i izražavanje osećanja	121 (53,5%)	30 (13,3%)	82 (36,3%)
Upravljanje stresom, pritiskom i tremom	103 (45,6%)	29 (12,8%)	105 (46,5%)
Komunikacija sa vršnjacima	134 (59,3%)	40 (17,7%)	56 (24,8%)
Komunikacija sa nastavnicima, roditeljima i odraslima	143 (63,3%)	38 (16,8%)	51 (22,6%)

Stavka	Malo / nimalo korisno	Neodlučan/na	Korisno / veoma korisno
<i>Rešavanje konflikata bez svađe</i>	139 (61,5%)	32 (14,2%)	63 (27,9%)
<i>Razvijanje timskog rada i saradnje</i>	131 (58,0%)	46 (20,4%)	59 (26,1%)
<i>Donošenje odluka i preuzimanje odgovornosti</i>	123 (54,4%)	40 (17,7%)	68 (30,1%)
<i>Otpornost na pritisak vršnjaka</i>	135 (59,7%)	43 (19,0%)	53 (23,5%)
<i>Razvijanje motivacije i radnih navika</i>	99 (43,8%)	31 (13,7%)	98 (43,4%)
<i>Planiranje budućnosti, ciljeva i karijere</i>	96 (42,5%)	28 (12,4%)	107 (47,3%)
<i>Javni nastup i slobodno izražavanje mišljenja</i>	123 (54,4%)	30 (13,3%)	78 (34,5%)
<i>Bezbedno ponašanje na internetu i društvenim mrežama</i>	148 (65,5%)	29 (12,8%)	53 (23,5%)
<i>Razumevanje zdravih partnerskih i prijateljskih odnosa</i>	126 (55,8%)	34 (15,0%)	72 (31,9%)
<i>Aktivno učešće u životu škole i lokalne zajednice</i>	135 (59,7%)	36 (15,9%)	59 (26,1%)

Kada se saberu odgovori „koristilo bi mi“ i „veoma bi mi koristilo“, najvišu procenu korisnosti dobijaju planiranje budućnosti, ciljeva i karijere (47,3%), upravljanje stresom, pritiskom i tremom (46,5%) i razvijanje motivacije i radnih navika (43,4%). To su upravo teme koje se poklapaju sa prethodno iskazanim potrebama mladih.

Važno je naglasiti da podeljene reakcije mladih ne znače nužno da pojedine teme nisu važne, već da mladi ne prepoznaju automatski njihovu ličnu korist. Pre realizacije radionica korisno je proveriti kako mladi razumeju ponuđene teme, koje nazive tema smatraju privlačnim i koji oblici rada bi ih motivisali da učestvuju. Teme koje su ocenjene kao manje korisne ne treba automatski isključiti, već ih treba drugačije predstaviti i povezati sa svakodnevnim iskustvima mladih.

Pitanje 10 – Koje teme bi te najviše privukle da učestvuješ u radionicama?

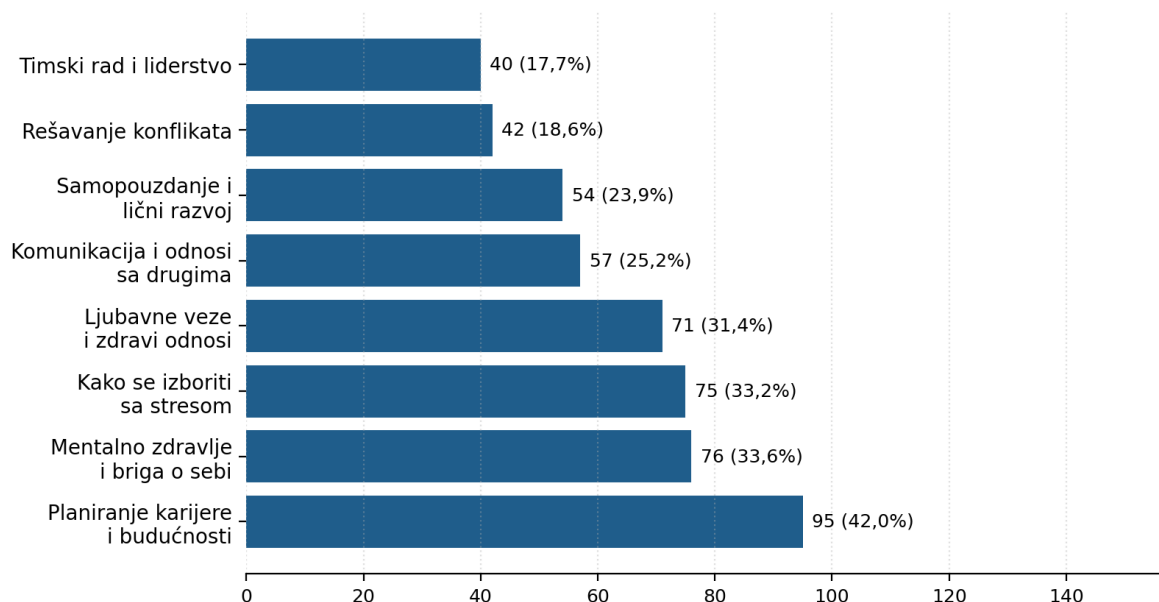
Odgovor	Broj	Udeo
Samopouzdanje i lični razvoj	54	23,9%
Kako se izboriti sa stresom	75	33,2%
Komunikacija i odnosi sa drugima	57	25,2%
Rešavanje konflikata	42	18,6%
Vršnjačko nasilje i pritisak vršnjaka	24	10,6%
Mentalno zdravlje i briga o sebi	76	33,6%
Planiranje karijere i budućnosti	95	42,0%
Timski rad i liderstvo	40	17,7%
Bezbednost na internetu	25	11,1%
Volonterizam i aktivizam mladih	21	9,3%
Ljubavne veze i zdravi odnosi	71	31,4%

*Napomena: pitanje je bilo višestrukog izbora; procenti ne daju zbir od 100%.

Teme koje najviše privlače mlade jesu planiranje karijere i budućnosti (42,0%), mentalno zdravlje i briga o sebi (33,6%), kako se izboriti sa stresom (33,2%) i ljubavne veze i zdravi odnosi (31,4%). U odnosu na pitanje o korisnosti radionica, ovde je vidljivo da privlačnost nije identična sa procenom koristi: mladi se najlakše odazivaju na teme koje povezuju budućnost, lični život i emocionalno blagostanje.

Najmanje interesovanje iskazano je za volonterizam i aktivizam mladih (9,3%), bezbednost na internetu (11,1%) i vršnjačko nasilje/pritisak vršnjaka (10,6%). Ovaj podatak je posebno značajan jer se odnosi upravo na teme koje su od izuzetne važnosti za kvalitet odrastanja, bezbednost, socijalne odnose i aktivno učešće mladih u zajednici. Činjenica da ih mladi ne prepoznaju kao posebno privlačne ne umanjuje njihov značaj, već ukazuje na raskorak između objektivne važnosti ovih tema i načina na koji ih mladi doživljavaju. Zato buduće aktivnosti treba da imaju zadatak ne samo da obrade ove teme, već i da mladima pomognu da razumeju zašto su one važne za njihov svakodnevni život, odnose, ličnu sigurnost i mogućnost da utiču na okruženje u kome žive.

Teme koje bi najviše privukle mlade u radionice

Grafikon 5. Teme koje bi najviše privukle mlade da učestvuju

Pitanje 11 – Da li postoji tema koja je za mlade važna i prisutna u njihovom svakodnevnom životu, a o kojoj se nedovoljno otvoreno govori?

I ovo je pitanje otvorenog tipa. Iako veliki broj mladih nije naveo konkretnu temu ili je odgovorio da ne zna, među sadržajnim odgovorima jasno se izdvajaju sledeće oblasti: mentalno zdravlje, samopouzdanje, stres i školski pritisci, vršnjačko nasilje, podsmevanje i osuda, komunikacija i partnerski/prijateljski odnosi, kao i zavisnosti i rizična ponašanja.

Neki od komentara mladih

- “Anksioznost i unutrašnje emocije.”
- “Vršnjačko nasilje.”
- “Nezdravi prijateljski/ljubavni odnosi, manjak samopouzdanja i motivacije.”
- “Loše navike (cigarete, alkohol, klađenje).”
- “Pritisak od vršnjaka... nazivajući ih raznim imenima i smejući im se.”

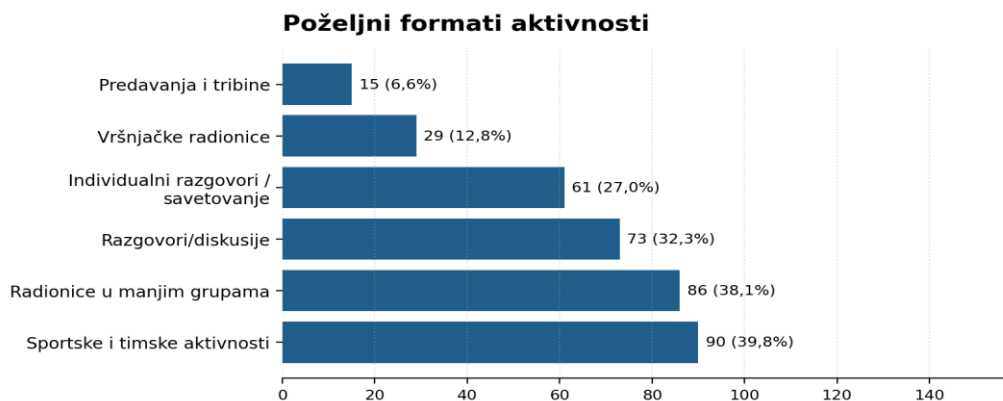
Ovaj nalaz je važan jer pokazuje da mladi spontano iznose i one teme koje često ostaju na margini formalnih školskih aktivnosti: osećaj neshvaćenosti, nevidljive oblike vršnjačkog nasilja, pritisak uspeha, emocionalnu nesigurnost i rizična ponašanja. Upravo zato programi za mlade treba da obuhvate i „teške“ teme, ali na način koji je mladima prihvatljiv i nenametljiv.

Pitanje 12 – Kakav tip aktivnosti ti najviše odgovara?

Odgovor	Broj	Udeo
Radionice u manjim grupama	86	38,1%
Predavanja i tribine	15	6,6%
Razgovori/diskusije	73	32,3%
Vršnjačke radionice	29	12,8%
Sportske i timske aktivnosti	90	39,8%
Individualni razgovori/savetovanje	61	27,0%

Mladi najviše preferiraju sportske i timske aktivnosti (39,8%) i radionice u manjim grupama (38,1%). Odmah zatim slede razgovori i diskusije (32,3%), a zatim individualni razgovori/savetovanje (27,0%). Najmanju podršku imaju klasična predavanja i tribine (6,6%).

Rezultat jasno govori da mladi favorizuju aktivne, dinamične i participativne formate. Za budući program rada to znači da prednost treba dati manjim grupama, iskustvenim vežbama, razgovoru i timskim aktivnostima, dok klasične frontalne formate treba koristiti ograničeno i samo kada imaju jasnu dodatnu vrednost.

Grafikon 6. Poželjni formati aktivnosti

Pitanje 13 – Šta ti je najvažnije da bi se osećao/la prijatnije na nekoj aktivnosti za mlade?

Odgovor	Broj	Udeo
Prijatna i opuštana atmosfera	144	63,7%
Da niko ne osuđuje	107	47,3%
Da mogu slobodno da kažem šta mislim	90	39,8%
Da tema bude korisna	97	42,9%
Da voditelj dobro razume mlade	58	25,7%
Da radionica nije dosadna	93	41,2%
Da ima praktičnih primera i vežbi	43	19,0%
Da grupa nije prevelika	70	31,0%
Da ne traje predugo	71	31,4%

*Napomena: pitanje je bilo višestrukog izbora; procenti ne daju zbir od 100%.

Za učešće mladih atmosfera je važnija od formalne organizacije. Najviše ispitanika bira prijatnu i opuštenu atmosferu (63,7%), zatim da niko ne osuđuje (47,3%), da tema bude stvarno korisna (42,9%), da radionica nije dosadna (41,2%) i da mogu slobodno da kažu šta misle (39,8%).

Ovo je jedan od važnijih nalaza celog istraživanja: poverenje i osećaj sigurnosti su osnovni preduslov uključivanja. Tek kada mladi procene da ih niko neće osuditi i da su tema i način rada smisleni, spremni su da se uključe i zadrže pažnju.

Pitanje 14 – Kada bi ti najviše odgovaralo da učestvuješ?

Odgovor	Broj	Udeo
Radnim danima posle nastave/posla	150	66,4%
Uveče	43	19,0%
Vikendom	33	14,6%

Dve trećine mladih (66,4%) preferira termine radnim danima posle nastave ili posla. Većernji termini odgovaraju 19,0%, a vikendi samo 14,6% ispitanika. *Nalaz snažno sugeriše da aktivnosti treba planirati neposredno nakon školskih obaveza, kada je dolazak logistički najjednostavniji.*

Pitanje 15 – Gde bi ti najviše odgovaralo da se aktivnosti organizuju?

Odgovor	Broj	Udeo
U školi	124	54,9%
U nekom prostoru u gradu	36	15,9%
Na otvorenom	27	11,9%
Onlajn	39	17,3%

Najprihvatljivije mesto za aktivnosti je škola (54,9%), dok su onlajn format (17,3%), prostor u gradu (15,9%) i aktivnosti na otvorenom (11,9%) znatno manje zastupljeni. Ovaj odgovor pokazuje da škola i dalje predstavlja najdostupniji i najsigurniji prostor za veći broj mladih.

Pitanje 16 – Šta bi te najviše motivisalo da se uključiš u ovakve aktivnosti?

Odgovor	Broj	Udeo
Zanimljiva tema	72	31,9%
Dobra atmosfera	64	28,3%
Praktične veštine koje mogu da koristim	15	6,6%
Druženje sa vršnjacima	47	20,8%
Sertifikat/potvrda o učešću	4	1,8%
Podrška vršnjaka i nastavnika	9	4,0%

Najvažniji motivatori za uključivanje su zanimljiva tema (31,9%), dobra atmosfera (28,3%) i druženje sa vršnjacima (20,8%). Sertifikat ili potvrda o učešću gotovo da nemaju motivacionu snagu

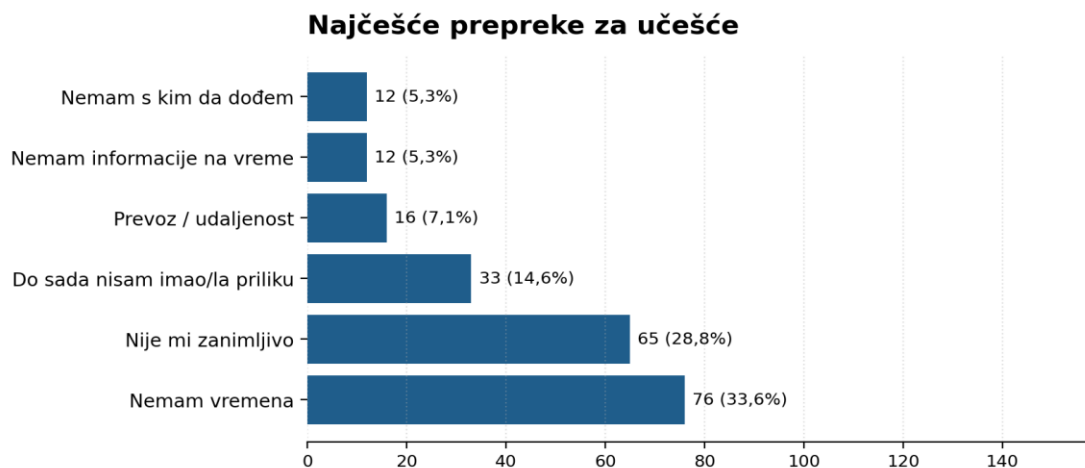
(1,8%). To znači da *mlade pre svega privlače sadržaj, doživljaj i socijalna komponenta aktivnosti, a ne formalna potvrda.*

Pitanje 17 – Šta te najčešće sprečava da učestvuješ u radionicama i sličnim aktivnostima?

Odgovor	Broj	Udeo
Nemam vremena	76	33,6%
Nemam informacije na vreme	12	5,3%
Nije mi zanimljivo	65	28,8%
Nemam s kim da dođem	12	5,3%
Prevoz/udaljenost je problem	16	7,1%
Roditelji mi ne dozvoljavaju/ne podržavaju	1	0,4%
Do sada nisam imao/imala priliku	33	14,6%

Najveće prepreke su nedostatak vremena (33,6%) i procena da sadržaj nije dovoljno zanimljiv (28,8%). Zatim slede tvrdnje da do sada nisu imali priliku (14,6%), kao i problemi prevoza/udaljenosti (7,1%). Nedostatak informacija i to što nemaju s kim da dođu javljaju se kod manjeg broja mladih, dok roditeljska zabrana praktično nije faktor.

Ovaj rezultat je važan jer pokazuje da se deo barijera može relativno lako smanjiti: zanimljivijim sadržajem, boljim rasporedom, pravovremenim informisanjem i organizacijom u školi.

Grafikon 7. Najčešće prepreke za učešće

Pitanje 18 – Da li imaš osobu kojoj možeš da se obratiš kada imaš problem ili dilemu?

Odgovor	Broj	Udeo
Da, uvek	183	81,0%
Ponekad	24	10,6%
Retko	10	4,4%
Nemam nikog	9	4,0%

Većina mladih navodi da uvek ima osobu kojoj može da se obrati (81,0%), dok 10,6% to može samo ponekad ili retko, a 4,0% kaže da nema nikoga. *Iako je dominantna slika pozitivna, upravo ova manja grupa bez stabilne podrške predstavlja populaciju kojoj su dostupne i poverljive aktivnosti podrške naročito važne.*

Pitanje 19 – Kome se najčešće obraćaš za podršku?

Odgovor	Broj	Udeo
Roditeljima / starateljima	99	43,8%
Prijateljima	78	34,5%
Odeljenjskom starešini / nastavniku	4	1,8%

Odgovor	Broj	Udeo
Pedagogu / psihologu	3	1,3%
Bratu / sestri	11	4,9%
Nikome	10	4,4%
Tražim pomoć na internetu	7	3,1%
Nekom drugom	14	6,2%

Najčešći izvori podrške mladih su roditelji/staratelji (43,8%) i prijatelji (34,5%), što pokazuje da se mladi najpre oslanjaju na osobe iz neposrednog okruženja, sa kojima već imaju izgrađen odnos poverenja.

Školsku podršku navode ređe: odeljenjskog starešinu ili nastavnika 1,8%, a pedagoga/psihologa 1,3%. Ovaj podatak ne treba tumačiti kao nedostatak školske podrške, već kao pokazatelj da ona nije prvi spontani izbor mladih kada imaju lične dileme ili probleme. To znači da je važno postojeće školske resurse dodatno približiti učenicima, učiniti ih vidljivijim i ojačati poverenje mladih da se školi mogu obratiti i pre nego što problem postane ozbiljan

Pitanje 20 – Koliko ti je lako da zatražiš pomoć kada ti je potrebna?

Odgovor	Broj	Udeo
Veoma lako	87	38,5%
Uglavnom lako	72	31,9%
Neodlučan/na sam	41	18,1%
Uglavnom teško	16	7,1%
Veoma teško	10	4,4%

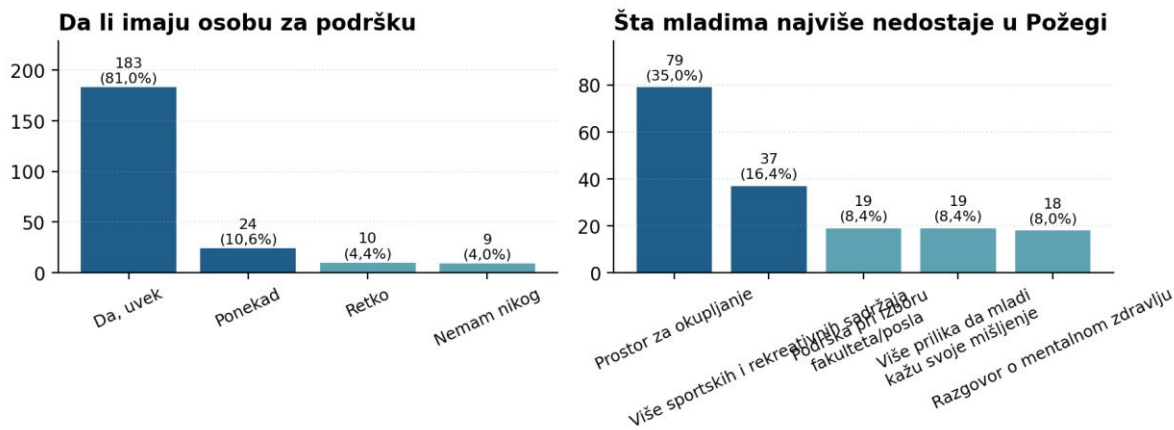
Sedam od deset ispitanika navodi da im je veoma lako ili uglavnom lako da zatraže pomoć (70,4%). Ipak, 18,1% je neodlučno, dok 11,5% kaže da im je to uglavnom ili veoma teško. Drugim rečima, iako je dominantni obrazac povoljan, postoji relevantna manjina mladih kojoj je potrebno više ohrabrenja, poverenja i jasnih kanala za traženje pomoći.

Pitanje 21 – Šta mladima u Požegi najviše nedostaje?

Odgovor	Broj	Udeo
Prostor za okupljanje	79	35,7%
Besplatne radionice i edukacije	5	2,3%
Psihološka podrška	17	7,7%
Razgovor o mentalnom zdravlju	18	8,1%
Kreativni sadržaji	17	7,7%
Više sportskih i rekreativnih sadržaja	37	16,7%
Više prilika da mladi kažu svoje mišljenje	19	8,6%
Bolja informisanost o aktivnostima	10	4,5%
Podrška pri izboru fakulteta, posla	19	8,6%

Na uzorku od 221 odgovora, najčešće se navodi da mladima u Požegi nedostaje prostor za okupljanje (35,7%). Na drugom mestu su sportski i rekreativni sadržaji (16,7%), a zatim više prilika da mladi kažu svoje mišljenje i podrška pri izboru fakulteta/posla (po 8,6%). Zasebno su istaknuti i razgovor o mentalnom zdravlju (8,1%) i psihološka podrška (7,7%).

Ovaj nalaz jasno pokazuje da mladi ne traže samo sadržaj, već i fizički prostor za okupljanje, sportske i rekreativne sadržaje, ali i simbolički prostor da izraze mišljenje i razvojni prostor za donošenje odluka o budućnosti.

Grafičkon 8. Šta mladima u Požegi najviše nedostaje

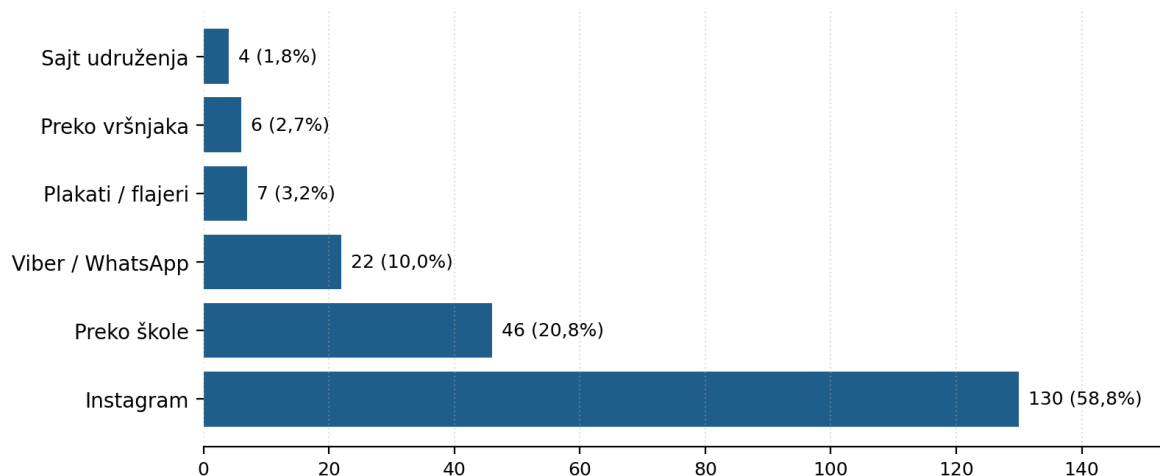
Pitanje 22 – Kako bi najviše voleo/la da dobijaš informacije o aktivnostima za mlade?

Odgovor	Broj	Udeo
Instagram	130	58,8%
Facebook	0	0,0%
Viber / WhatsApp grupa	22	10,0%
Sajt udruženja	4	1,8%
Preko škole	46	20,8%
Preko vršnjaka	6	2,7%
Plakati / flajeri	7	3,2%

Na uzorku od 221 odgovora, Instagram je ubedljivo najvažniji kanal informisanja (58,8%). Znatno iza njega slede škola (20,8%) i Viber/WhatsApp grupe (10,0%), dok sajt udruženja, plakati i vršnjaci imaju marginalnu ulogu. Facebook se u ovom uzorku praktično ne pojavljuje kao relevantan kanal.

Za buduću komunikaciju to znači da osnovni kanal treba da bude Instagram, ali uz obavezno oslanjanje na školu kao posrednika – posebno ako se želi obuhvatiti širi krug mladih i povećati poverenje u informaciju.

Kako mladi žele da dobijaju informacije o aktivnostima

Grafikon 9. Poželjni kanali informisanja

Pitanje 23 – Šta bi za tebe bio znak da neko udruženje stvarno razume mlade i radi u njihovom interesu?

Otvoreni odgovori na ovo pitanje ukazuju na nekoliko jasnih očekivanja. Mladi prepoznaju udruženje kao „svoje“ kada ono zaista sluša mlade, uvažava njihovo mišljenje, bavi se realnim problemima, ne osuđuje i pokazuje vidljive rezultate svog rada. Jednako važni su i pristupačnost i autentičnost – da udruženje nije „daleko“ od mladih, već da ume da govori njihovim jezikom i da ih uključuje u donošenje odluka.

Neki od komentara mladih

- “Da nas stvarno slušaju i nešto menjaju zbog nas.”
- “Da se bavi temama koje su njima korisne.”
- “Da vidim njihove rezultate.”
- “Razumevanje istih, a ne osuđivanje.”
- “Mladi stvarno odlučuju, ne samo učestvuju.”

Za organizacije koje rade sa mladima ovo je snažna poruka: kredibilitet se ne gradi samo kroz broj aktivnosti, već kroz osećaj da mladi imaju glas, da su shvaćeni ozbiljno i da iza aktivnosti ostaje neki opipljiv rezultat.

Pitanje 24 – Koje aktivnosti bi jedno udruženje za mlade u Požegi trebalo obavezno da organizuje?

U otvorenim odgovorima najčešće se ponavljaju sportske i rekreativne aktivnosti, turniri i druženja, zatim radionice, debate i edukacije, kao i aktivnosti vezane za izbor škole, fakulteta, zanimanja i opšte planiranje budućnosti. Pojavljuju se i jasni zahtevi za razgovor o mentalnom zdravlju, dostupnijem prostoru za okupljanje i sadržajima koji su istovremeno korisni i zanimljivi.

Neki od komentara mladih

- “Neki turnir u svim sportovima da svako ima priliku da se pokaže.”
- “Radionice za pomoć pri izboru daljeg školovanja.”
- “Razgovor o mentalnom zdravlju.”
- “Neku vrstu besplatnog prostora gde mladi mogu da se okupljaju, igraju igre i da je bezbedno.”
- “Planinarenje, karaoke, putovanja itd.”

Ovi odgovori pokazuju da mladi ne žele strogo jednovrstan program. Potreban im je spoj aktivnosti koje grade zajedništvo i one koje pružaju konkretnu podršku u razvojnim odlukama.

Pitanje 25 – Na kraju, šta je najvažnije što odrasli treba da razumeju o mladima danas?

Mladi poručuju da odrasli treba da razumeju da današnje odrastanje nije isto kao nekada. Suočavaju se sa drugačijim pritiscima, školskim obavezama, uticajem tehnologije, društvenih mreža i brigom o budućnosti. Najviše im je potrebno razumevanje, podrška i razgovor bez stalne kritike, poređenja i osuđivanja. Važno im je da odrasli uvažavaju njihova osećanja, mišljenja, potrebu za slobodnim vremenom i pravo da greše i uče iz sopstvenog iskustva. Drugim rečima, mladi od odraslih ne očekuju samo savet, već i priznanje da su njihovi doživljaji stvarni, važni i dostojni pažnje.

Neki od komentara mladih

- „Mladi danas traže razumevanje, bez pritiska i osuda.“
- „Da mladi danas imaju mnogo veći pritisak i nesigurnost nego ranije i da im nije potrebna stalna kritika, već razumevanje, podrška i prostor da se razvijaju svojim tempom.“
- „Da nije isto vreme u kojem mi odrastamo, kao ono u kojem su oni odrastali.“

- „Da oni ne žive u vremenu u kakvom su oni i njihovi roditelji, nego da je došlo novo vreme za koje niko generalno nije spreman.“
- „Trebalo bi da razumeju kako se osećamo.“
- „Da nije sve u ocenama.“
- „Da, iako smo mlađi, imamo svoje mišljenje.“

Ključni komentari učenika

U nastavku su izdvojeni komentari mladih koji najbolje ilustruju ton i sadržaj otvorenih odgovora. Komentari su odabrani zato što precizno pokazuju teme koje se ponavljaju: potrebu za razumevanjem, stres, motivaciju, organizaciju vremena, odnose sa drugima, mentalno zdravlje i očekivanja od budućih aktivnosti.

Komentari koji govore o unutrašnjim teškoćama i pritisku

- “Nedostatak motivacije za učenje.”
- “Pritisak i stres.”
- “Loša organizacija vremena i obaveza.”
- “Anksioznost i unutrašnje emocije.”

Komentari koji govore o odnosima i osećaju (ne)razumevanja

- “Otežava mi to što imam lošu komunikaciju sa ljudima.”
- “Niko ne razume i ne shvata ozbiljno probleme ljudi oko njih.”
- “Nedostaje mi razumevanje, a ne osuđivanje.”
- “Da nas stvarno slušaju i nešto menjaju zbog nas.”

Komentari koji govore o tome kakve aktivnosti žele

- “Radionice za pomoć pri izboru daljeg školovanja.”
- “Razgovor o mentalnom zdravlju.”
- “Neki turnir u svim sportovima da svako ima priliku da se pokaže.”
- “Neku vrstu besplatnog prostora gde mladi mogu da se okupljaju, igraju igre i da je bezbedno.”

Zaključci i preporuke

Nalazi pokazuju da mladi u Požegi ne traže nužno „više svega“, već jasnije oblikovanu i praktično relevantnu podršku. Najveće potrebe prepoznaju u organizaciji vremena, motivaciji, kontroli stresa, planiranju karijere i jačanju samopouzdanja. Istovremeno, od aktivnosti očekuju da budu zanimljive, nenametljive i zasnovane na poverenju.

U programskom smislu, preporučuje se da prioritet imaju manji grupni formati, diskusije, iskustvene radionice i sportsko-timske aktivnosti, uz mogućnost individualnog razgovora za one koji žele više privatnosti. Teme poput planiranja budućnosti, mentalnog zdravlja, stresa, odnosa i radnih navika treba da čine jezgro budućih programa.

Organizaciono, aktivnosti je najbolje planirati radnim danima posle nastave i realizovati ih pre svega u školi, uz povremeno izmeštanje u gradski prostor ili na otvoreno kada to doprinosi doživljaju aktivnosti. Kanal komunikacije koji mladi favorizuju je Instagram, ali obavezno uz podršku škole kao ključnog kanala legitimisanja i širenja informacija.

Na nivou lokalne zajednice, posebno je važno razmotriti stvaranje pristupačnog prostora za okupljanje mladih, razvoj sportskih i rekreativnih sadržaja i osmišljavanje programa karijernog usmeravanja i razgovora o mentalnom zdravlju. Ove tri oblasti pojavljuju se kao najkonkretnije i najprimenljivije smernice koje proizlaze iz istraživanja.

Najzad, otvoreni odgovori mladih šalju vrlo jasnu poruku: mladi žele da budu shvaćeni ozbiljno, da ih neko zaista sluša i da aktivnosti ne budu formalne radi forme. Zato kvalitet budućih programa neće zavisiti samo od dobrog izbora tema, već i od toga da li će mladi u njima prepoznati autentičan prostor za podršku, razvoj i pripadanje.